

การพัฒนาหลักสูตรระยะสั้นเรื่องคุณธรรมจริยธรรมตามหลักคำสอนของ Luqmanul Hakeem สำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลาง

The Development of Short-Term Course on Morality and Ethic According to Luqmanul Hakeem Teaching for Secondary Islamic Studies Stage Students

Received: March 20, 2023 ■ Revised: June 16, 2021 ■ Accepted: June 18, 2023

มุกตา สาและ*¹ มุหำมัดสุหัยมี เฮงยามา*² อับดุลรอแมะ สุลหลง*³

Mukta Salaeh, Muhammadsuhaimi Haengyama, Abdulramae Sulong

¹ นักศึกษาปริญญาโทหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต อีเมลผู้เขียนหลัก: mfahsekae@gmail.com

M.A. (Candidate in Teaching Islamic Studies). Corresponding Author Email:

mfahsekae@gmail.com

² Ph.D (Fiqh and Usul al-Fiqh), ผู้ช่วยศาสตราจารย์, อาจารย์ประจำสาขา. อีเมล:

muhammadsuhaimi.h@yru.ac.th

Ph.D (Fiqh and Usul al-Fiqh), Assistant Professor, Lecturer. Email:

muhammadsuhaimi.h@yru.ac.th

³ Ph.D (Islamic Civilization), ผู้ช่วยศาสตราจารย์, อาจารย์ประจำสาขาวิชา. อีเมล:

Abdulramae.S@yru.ac.th

Ph.D (Islamic Civilization), Assistant Professor, Lecturer. Email: Abdulramae.S@yru.ac.th

*สาขาวิชาการสอนอิสลามศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพของหลักสูตรระยะสั้น เรื่อง คุณธรรมจริยธรรมตามหลักคำสอนของ Luqmanul Hakeem สำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลาง 2) เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนหลังการใช้หลักสูตรระยะสั้น เรื่อง คุณธรรมจริยธรรมตามหลักคำสอนของ Luqmanul Hakeem สำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อหลักสูตรระยะสั้น เรื่อง คุณธรรมจริยธรรมตามหลักคำสอนของ Luqmanul Hakeem สำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลาง

วิธีการศึกษา การวิจัยนี้ อยู่ในประเภทบทความวิจัย ประชากร คือ นักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลาง โรงเรียนอิสลามศาสนวิทยา ตำบลสะก้า อำเภอมายอ จังหวัดปัตตานี จำนวน 400 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลาง โรงเรียนอิสลามศาสนวิทยา จำนวน 25 คน วิธีได้มาของกลุ่มตัวอย่าง ได้จากการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จากชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ 1 ปีที่ 2 และปีที่ 3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ 1) หลักสูตรระยะสั้น เรื่อง คุณธรรมจริยธรรมตามหลักคำสอนของ Luqmanul Hakeem สำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลาง 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลักสูตรการพัฒนาหลักสูตรระยะสั้น เรื่อง คุณธรรมจริยธรรม ตามหลักคำสอนของ Luqmanul Hakeem สำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลาง 3) แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ตามหลักสูตรการพัฒนาหลักสูตรระยะสั้น เรื่อง คุณธรรมจริยธรรมตามหลักคำสอนของ Luqmanul Hakeem สำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลาง วิธีการตรวจสอบเครื่องมือ มีผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย จำนวน 3 คน โดยนำหลักสูตรไปใช้กับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลาง โรงเรียนอิสลามศาสนวิทยา จำนวน 25 คน ซึ่งได้จากการเลือกแบบเจาะจง

การเก็บรวบรวมข้อมูลมีลำดับขั้นตอน คือ 1) ผู้วิจัยนำข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาเอกสารแนวทางการพัฒนาหลักสูตรระยะสั้น เรื่อง คุณธรรมจริยธรรมตามหลักคำสอนของ Luqmanul Hakeem ไปใช้ให้กับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลาง 2) ผู้วิจัยให้กลุ่มเป้าหมายทำแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาของการพัฒนาหลักสูตรระยะสั้น เรื่อง คุณธรรมจริยธรรมเพื่อใช้ในการเรียนการสอนก่อนการอบรม 3) ผู้วิจัยอบรมให้ความรู้ด้วยการใช้หลักสูตรการพัฒนาหลักสูตรระยะสั้น เรื่อง คุณธรรมจริยธรรมตามหลักคำสอนของ Luqmanul Hakeem สำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางที่พัฒนาขึ้น 4) ผู้วิจัยให้กลุ่มเป้าหมายทำแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรระยะสั้น เรื่อง คุณธรรมจริยธรรมตามหลักคำสอนของ Luqmanul Hakeem สำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางหลังการอบรม 5) ผู้วิจัยบันทึกการปฏิบัติของผู้เรียน 6) ผู้วิจัยให้กลุ่มเป้าหมายตอบแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการอบรมตามหลักสูตรการพัฒนาหลักสูตรระยะสั้น เรื่อง คุณธรรมจริยธรรมตามหลักคำสอนของ Luqmanul Hakeem สำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลาง ในการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรและตรวจสอบหลักสูตรโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน และ 2) ขั้นตอนศึกษาผลการใช้หลักสูตรกับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลาง โรงเรียนอิสลามศาสนตริวิทยา จำนวน 25 คน ซึ่งได้จากการเลือกแบบเจาะจง

ผลการวิจัย ผลการวิจัยพบว่า 1) ประสิทธิภาพของหลักสูตรระยะสั้น เรื่อง คุณธรรมจริยธรรมเท่ากับ 80.37/89.73 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด คือ 80/80 2) ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนหลักสูตรระยะสั้น เรื่อง คุณธรรมจริยธรรมตามหลักคำสอนของ Luqmanul Hakeem หลังเรียนมีคะแนนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 3) ความพึงพอใจของผู้เรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางที่มีต่อหลักสูตรการพัฒนาหลักสูตรระยะสั้น เรื่อง คุณธรรมจริยธรรมตามหลักคำสอนของ

Luqmanul Hakeem สำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางอยู่ในระดับมากที่สุด

การนำผลวิจัยไปใช้ 1) นำหลักสูตรไปใช้ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของมุสลิมที่ต้องปฏิบัติเพื่อที่จะได้ปรับปรุงให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น 2) ให้โรงเรียนนำหลักสูตรการพัฒนาหลักสูตรระยะสั้น เรื่อง คุณธรรมจริยธรรมตามหลักคำสอนของ Luqmanul Hakeem สำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลาง ไปใช้ในการเรียนการสอนและในการอบรมผู้เรียนต่อไป

คำสำคัญ: หลักสูตรระยะสั้น, คุณธรรมจริยธรรม, หลักคำสอนของลูกมานูลฮากีม, อิสลามศึกษา

Abstract

Objectives: 1) To develop and find the effectiveness of a short course on morality and ethics according to the teaching of Luqmanul Hakeem for Secondary Islamic studies stage students. 2) To compare the knowledge and understanding of learners studying the short courses on morality and ethics according to the teaching of Luqmanul Hakeem for Secondary Islamic studies stage students between before and after study. 3) To study the student's satisfaction with the Moral and Ethical Short Course Development Program. According to the teaching of Luqmanul Hakeem for Secondary Islamic studies stage students.

Methodology: The research is in the research article category. The population is Secondary Islamic Studies Stage students of Islam Sartr Wittaya School, No. 187, Moo 2, Sakam Subdistrict, Mayo District, Pattani Province, 400 students. The sample group was Secondary Islamic Studies Stage students of Islam Sartr Wittaya School 25 students. A method for obtaining a sample derived from purposive selection from the Secondary Islamic Studies Stage Students, 1st year, 2nd year and 3rd year.

The tools used in the research are divided into 4 categories:

- 1) A short course on morality and ethics according to the Teaching of Luqmanul Hakeem for Secondary Islamic Studies Stage students.
- 2) Evaluation questionnaire for students' morality and ethics after taking a short course on morality and ethics according to the teaching of Luqmanul Hakeem for Secondary Islamic Studies Stage students.
- 3) Academic achievement test for the development of a short-term curriculum on morality and ethics According to the teaching of Luqmanul

Hakeem for Secondary Islamic Studies Stage students. 4) Satisfaction questionnaire on learning according to the short curriculum development on morality and ethics according to the teaching of Luqmanul Hakeem for Secondary Islamic Studies Stage students. Methods for checking tools by 3 experts checking the quality of research tools by applying the curriculum to Secondary Islamic studies Stage students.

Research method was divided into 2 steps as follows, 1) the curriculum development stage with 3 specialists checking curriculum quality, 2) the study of the curriculum implementation results, where 3 experts examined the quality of research tools by applying the curriculum to secondary Islamic studies stage students. The samples were 25 students from Islamsart Wittaya School which were selected by purposive sampling.

Research Findings: 1) The efficiency of the short course on morality and ethics by using the training course was higher than the specified criteria 80/80, which is 80.37/89.73. 2) The achievements of students in the short course on morality and ethics according to the teaching of Luqmanul Hakeem, which scores higher than before with statistics at level .01 3) Satisfaction of secondary Islamic studies stage students towards the short course development on morality and ethics according to the teaching of Luqmanul Hakeem for Secondary Islamic Studies stage students was at the highest level.

Contribution: 1) Bring the short course development course on morality and ethics according to the teaching of Luqmanul Hakeem for Secondary Islamic Studies stage students to be a curriculum that corresponds to the

Muslim way of life. Therefore, it used and improved to be even more completed. 2) Schools should introduce a short course curriculum on morality and ethics based on the teaching of Luqmanul Hakeem for Secondary Islamic Studies stage students, to use in teaching and training of students in the future.

Keywords: Short course, Moral and Ethics, The Teaching of Luqmanul Hakeem, Islamic Studies

คุณธรรม (Virtue) เป็นชนบธรรมนิยมประเพณี วิธีการ มารยาท อันเป็นอุปนิสัย ส่วนคำว่าจริยธรรม (Ethics) เป็นอุปนิสัยหรือธรรมชาติของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมเป็นเรื่องเกี่ยวกับความถูกต้องในการกระทำนั้น ๆ ดังนั้นคุณธรรมจริยธรรมจึงหมายถึงความประพฤติการปฏิบัติซึ่งเป็นปกติวิสัยของบุคคล (นิสา ชูโต, 2540) จึงจัดเป็นเครื่องมือที่ช่วยชี้แนะแนวทางในการดำเนินชีวิตให้ไปอย่างถูกต้องและเปรียบเสมือนกฎเกณฑ์ป้องกันไม่ให้สังคมเกิดความวุ่นวาย ซึ่งบุคคลที่มีคุณธรรมจริยธรรมนั้นต้องได้รับการปลูกฝังจากครอบครัวและสถานศึกษาตั้งแต่เยาว์วัย (นิรนาช เหลือลัมย์, 2552)

การจัดการศึกษาในปัจจุบันตามหลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2546 (ฉบับปรับปรุง 2555) มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีคุณธรรมจริยธรรม มีจิตสำนึกและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ทั้งในฐานพลเมืองและพลโลกโดยมีพื้นฐานความศรัทธาต่ออัลลอฮ์ ﷻ ปฏิบัติตนตามแบบอย่างของนบีมุฮัมมัด ﷺ และมีคุณธรรมจริยธรรม เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญต้องพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวมโดยเน้นทั้งด้านความรู้และคุณธรรมจริยธรรม

จากการศึกษาบริบท และแนวปฏิบัติของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม โดยเฉพาะในพื้นที่ที่ผู้วิจัยได้ประสบด้วยตนเองและเคยมีประสบการณ์การสอนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ผู้วิจัยพบว่า ทางโรงเรียนได้มีการจัดระบบทางการศึกษา โดยเน้นหลักสูตรตามที่สำนักงานการศึกษาของโรงเรียนเอกชน (ส.ช.) ได้บังคับใช้ในหลักสูตรที่มาจากกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งได้บังคับใช้ใน 8 สารการเรียนรู้และให้เต็มกับเวลาที่จัดขึ้นมาตามระบบการอ่าน และปฏิบัติให้เข้าใจตามที่ระบุในตำราเรียนเท่านั้น ปัญหา คือ สภาพสังคมปัจจุบันที่เกิดขึ้นเป็นความเสื่อมถอยทางคุณธรรมจริยธรรม และอาจเป็นต้นเหตุที่ทำให้สังคมก้าวไปสู่จุดวิกฤตได้ คุณธรรมจริยธรรมจึงเป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับทุกคนในสังคมที่ต้องได้รับการปลูกฝังตั้งแต่วัยเด็กหรือเมื่อยังเป็นนักเรียนอยู่ เพราะเป็นช่วงเวลาที่สามารถเรียนรู้และได้รับการปลูกฝังความคิดที่ถูกต้องได้ง่าย โดยเฉพาะระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และระดับอุดมศึกษา

ดังนั้น ครู อาจารย์ที่มีภาระหน้าที่สำคัญในการอบรมสั่งสอนจึงเป็นผู้มีบทบาทสำคัญยิ่งในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียน เพื่อที่จะสามารถหล่อหลอมนักเรียนให้เป็นผู้ที่พึงประสงค์ มีคุณธรรมจริยธรรมควบคู่ไปกับวิชาความรู้ และทักษะวิชาชีพ ความสามารถที่เชื่อมโยงด้วยคุณธรรมจริยธรรม (สุทธีวรรณ ต้นตริจนาวงศ์ และศศิ กาญจน ทวีสุวรรณ, 2552) วัฒนา สุวรรณไตรย และประยูร บุญใช้(2549) กล่าวว่า นักการศึกษาหลายท่าน ตั้งข้อสังเกตว่าสิ่งที่น่าห่วงเกี่ยวกับทรัพยากรบุคคลในชาติ บ้านเมืองขณะนี้ มิใช่อายุที่คุณภาพทางด้านสติปัญญาหากแต่อยู่ที่คุณธรรมจริยธรรมของคนในสังคมเป็นส่วนใหญ่ ความเจริญทางด้านวัตถุมากกว่าด้านจิตใจ ต่างดิ้นรนไขว่คว้าแก่งแย่ง เพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจเงิน อิทธิพล ตำแหน่งหน้าที่ เพื่อสนองกับความต้องการและความสำเร็จแห่งตน โดยไม่คำนึงถึงความเป็นธรรมในสังคมไม่นำพาต่อคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งเคยยึดถือปฏิบัติต่อกันมาช้านาน การดำรงชีวิตเปลี่ยนไปตั้งเห็นได้จากข่าวสารทางสื่อมวลชนต่าง ๆ เช่น ปัญหาทะเลาะวิวาท ปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาอาชญากรรม ซึ่งก่อให้เกิดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของเยาวชน ทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ดังนั้นโรงเรียนมัธยมศึกษาจึงตระหนักถึงความสำคัญของการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนมีพฤติกรรมอันพึงประสงค์สอดคล้องกับมาตรฐานด้านผู้เรียนที่กำหนดไว้ในมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อเป็นฐานสำคัญในการเรียนรู้ จากข้อมูลผลการวิจัยของสถาบันร่วมจิตร่วมกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ซึ่งได้ทำการวิจัยพบว่า เด็กไม่ใส่ใจเรื่องสุขภาพและหันมาออกกำลังกาย น้อยลง ด้านการศึกษาพบว่าเด็กมีพฤติกรรมชอบลอกการบ้าน และหนีเรียนเพื่อไปเที่ยวตามสถานบันเทิงต่าง ๆ มีพฤติกรรมชอบดื่มสุรา และพบว่าพฤติกรรมต่าง ๆ มีสาเหตุมาจากความเสื่อมทางด้านคุณธรรมจริยธรรมทั้งสิ้น ได้มีนักการศึกษาและนักวิจัยหลายท่านได้ศึกษาหลักการและแนวทางการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชน นักเรียน และนักศึกษา ดังเช่น สุภาพร สุขสวัสดิ์ (2552) ได้ทำการศึกษาการพัฒนา และแนวทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนสตรีรัตนบุรี มุมีนะหะ บูงอตาหยง (2552) ได้ทำการศึกษากิจกรรม

พัฒนาผู้เรียนเพื่อปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมอิสลามแก่นักเรียนระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม กัญจนคหฺหฺฐ ปิยะกาญจน (2553) ได้ทำการศึกษาวิธีการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชน (มนูศักดิ์ โต๊ะเถื่อน, 2554) ได้ทำการศึกษาสภาพปัญหา และแนวทางการปลูกฝังอัคลากแก่นักเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ส่วน สุทธิวรรณ ดันติรจนางศ และศศิคาญจน ทวีสุวรรณ (2552) ได้ทำการศึกษาการส่งเสริมคุณธรรมที่มีประสิทธิภาพ กรณีศึกษากลุ่มเด็ก/เยาวชน และข้าราชการภาครัฐ ซึ่งการศึกษาวิจัยดังกล่าวข้างต้น นับว่าเป็นแนวทางในการแสวงหาแนวทางที่ก่อให้เกิดการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนทั้งสิ้น

ดังนั้น ทางผู้วิจัยได้ศึกษาจากประวัติของลูกมานุลฮากิมได้สอนให้แก่บุตรชายของท่านในความหมายของอัลกุรอานซูเราะฮฺลูกมาน โองการที่ 13 และ 17 ตามความเข้าใจของผู้วิจัยในสองโองการของอายัต/อาเยฮฺอัลกุรอานในซูเราะฮฺลูกมานนี้ จะสอนได้ว่าจะเล่าถึงประวัติของท่านลูกมานุลฮากิมที่ได้วาซียะห์ (ให้โอวาท) กับลูกของท่านที่สมบูรณ์แบบ ในการศรัทธาต่ออัลลอฮฺ ﷻ และมีอิหมะห์ (วิทย์ปัญญา) เป็นอย่างสูง ท่านลูกมานุลฮากิมได้สอนเกี่ยวกับซีฟิต (คุณลักษณะ) ของอัลลอฮฺ ﷻ จะให้เกิดการศรัทธาเป็นอันดับแรก และเกี่ยวกับมารยาทที่ดีงามให้แก่ลูกของท่านเพื่อให้เกิดการมีคุณธรรมจริยธรรมอยู่ในตัวเป็นหลักสำคัญ เมื่อมีการศรัทธาต่ออัลลอฮฺ ﷻ อย่างสมบูรณ์แล้ว ความมีคุณธรรมจริยธรรมก็จะเกิดขึ้นหรือว่าปักหลักอยู่ในตัวอย่างแน่นอน

ผู้วิจัยเห็นสมควรอย่างยิ่งที่จะวิจัยในหัวข้อการพัฒนาหลักสูตรระยะสั้น เรื่อง คุณธรรมจริยธรรมตามหลักคำสอนของ Luqmanul Hakeem สำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลาง เพื่อเป็นหลักสูตรระยะสั้นที่จะอบรมนักเรียนเพิ่มเติมที่ต้องใช้เวลาเพียง 18 ชั่วโมงก็จะสามารถจบหลักสูตรได้พร้อมที่จะได้รับประสิทธิภาพอันดีงามให้แก่ผู้เรียน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพของหลักสูตรระยะสั้น เรื่อง คุณธรรมจริยธรรมตามหลักคำสอนของ Luqmanul Hakeem สำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลาง 2. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนหลังการใช้หลักสูตรระยะสั้น เรื่อง คุณธรรมจริยธรรมตามหลักคำสอนของ Luqmanul Hakeem สำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน 3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนต่อหลักสูตรระยะสั้น เรื่อง คุณธรรมจริยธรรมตามหลักคำสอนของ Luqmanul Hakeem สำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลาง

วิธีการศึกษา

ประชากรที่ใช้ คือ นักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลาง โรงเรียนอิสลามศาสนวิทยา ตำบลสะก้า อำเภอมายอ จังหวัดปัตตานี จำนวน 400 คน กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลาง โรงเรียนอิสลามศาสนวิทยา จำนวน 25 คน วิธีการได้มาของกลุ่มตัวอย่าง คือ วิธีการเลือกแบบเจาะจง จากชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ 1 ปีที่ 2 และปีที่ 3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ชนิด ได้แก่ 1) หลักสูตรระยะสั้น เรื่อง คุณธรรมจริยธรรมตามหลักคำสอนของ Luqmanul Hakeem สำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลาง 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลักสูตรการพัฒนาหลักสูตรระยะสั้น เรื่อง คุณธรรมจริยธรรมตามหลักคำสอนของ Luqmanul Hakeem สำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลาง และ 3) แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ตามหลักสูตรการพัฒนาหลักสูตรระยะสั้น เรื่อง คุณธรรมจริยธรรมตามหลักคำสอนของ Luqmanul Hakeem สำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลาง

วิธีการตรวจสอบเครื่องมือ มีผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัยจำนวน 3 คน และนำหลักสูตรไปใช้กับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลาง โรงเรียนอิสลามศาสนวิทยา จำนวน 25 คน ซึ่งได้จากการเลือกแบบเจาะจง

การเก็บรวบรวมข้อมูลมีลำดับขั้นตอน คือ 1) ผู้วิจัยนำข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาเอกสารแนวทางการพัฒนาหลักสูตรระยะสั้น เรื่อง คุณธรรมจริยธรรมตามหลักคำสอนของ Luqmanul Hakeem ใช้กับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลาง 2) ผู้วิจัยให้กลุ่มเป้าหมายทำแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาของการพัฒนาหลักสูตรระยะสั้นเรื่อง คุณธรรมจริยธรรมเพื่อใช้ในการเรียนการสอนก่อนการอบรม 3) ผู้วิจัยอบรมให้ความรู้ด้วยหลักสูตรการพัฒนาหลักสูตรระยะสั้น เรื่อง คุณธรรมจริยธรรมตามหลักคำสอนของ Luqmanul Hakeem สำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางที่พัฒนาขึ้น 4) ผู้วิจัยให้กลุ่มเป้าหมายทำแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรระยะสั้นเรื่องคุณธรรมจริยธรรมตามหลักคำสอนของ Luqmanul Hakeem สำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางหลังการอบรม 5) ผู้วิจัยบันทึกการปฏิบัติของผู้เรียน และ 6) ผู้วิจัยให้กลุ่มเป้าหมายตอบแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการอบรมตามหลักสูตรการพัฒนาหลักสูตรระยะสั้น เรื่อง คุณธรรมจริยธรรมตามหลักคำสอนของ Luqmanul Hakeem สำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลาง การวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นตอนพัฒนาหลักสูตรและตรวจสอบหลักสูตรโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน และ 2) ขั้นศึกษาผลการใช้หลักสูตรกับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลาง โรงเรียนอิสลามศาสนวิทยา จำนวน 25 คน ซึ่งได้จากการเลือกแบบเจาะจง

สมมติฐานของการวิจัย

1. ได้หลักสูตรระยะสั้น เรื่อง คุณธรรมจริยธรรมตามหลักคำสอนของ Luqmanul Hakeem
2. ได้ทราบความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการสอนตามหลักสูตรระยะสั้น เรื่อง คุณธรรมจริยธรรมตามหลักคำสอนของ Luqmanul Hakeem
3. เป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการสอน และเป็นนวัตกรรมใหม่ที่สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษา

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือ นักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลาง โรงเรียนอิสลามศาสนวิทยา ตำบลสะก้า อำเภอมายอ จังหวัดปัตตานี จำนวน 400 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลาง โรงเรียนอิสลามศาสนวิทยา ตำบลสะก้า อำเภอมายอ จังหวัดปัตตานี จำนวน 25 คน ซึ่งได้จากการเลือกแบบเจาะจง จากปีที่ 1 ปีที่ 2 และปีที่ 3

ขอบเขตด้านเนื้อหา

กรอบเนื้อหาการวิจัย การพัฒนาหลักสูตรระยะสั้น เรื่อง คุณธรรมจริยธรรมตามหลักคำสอนของ Luqmanul Hakeem สำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลาง ประกอบด้วย 6 แผนการเรียนรู้ ดังนี้

ที่	หน่วยการเรียนรู้	เวลา/ชม.		รวม เวลา/ชม.
		ทฤษฎี	ปฏิบัติ	
1	ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับหลักคำสอนของ Luqmanul Hakeem	2	2	4
2	หลักฐานที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมจริยธรรมตามหลักคำสอนของ Luqmanul Hakeem	1	1	2
3	ความสำคัญของการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม	1	1	2
4	ความพึงพอใจของผู้เรียน	1	3	4
5	ผลสัมฤทธิ์หลังการใช้หลักสูตรระยะสั้นเรื่องคุณธรรมจริยธรรม	1	3	4

ที่	หน่วยการเรียนรู้	เวลา/ชม.		รวม เวลา/ชม.
		ทฤษฎี	ปฏิบัติ	
6	ฝึกทักษะในการพูด นิสัย มารยาท ที่ได้จากประวัติ Luqmanul Hakeem	1	1	2
รวม		7	11	18

ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรต้น

หลักสูตรระยะสั้น เรื่อง คุณธรรมจริยธรรมตามหลักคำสอนของ Luqmanul Hakeem สำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลาง

ตัวแปรตาม

1. ประสิทธิภาพของหลักสูตรระยะสั้น
2. ความรู้ความเข้าใจของผู้เรียน
3. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนในหลักสูตรระยะสั้น

ประโยชน์ที่จะได้รับ

1. ประสิทธิภาพของหลักสูตรระยะสั้น
2. ความรู้ความเข้าใจของผู้เรียน
3. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนในหลักสูตรระยะสั้น

เครื่องมือที่ใช้และการสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้และการสร้างเครื่องมือแบ่งออกเป็น 3 อย่าง คือ

1. หลักสูตรระยะสั้น เรื่อง คุณธรรมจริยธรรมตามหลักคำสอนของ Luqmanul Hakeem สำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลาง โดยมาวิเคราะห์ข้อมูลจากแผนการจัดการเรียนรู้และใบความรู้
2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนที่ได้จากการวัดความรู้ความเข้าใจโดยครอบคลุมจากเนื้อหาของหลักสูตร ให้อาจารย์ที่ปรึกษา

และผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบ คัดเลือกข้อสอบที่สอดคล้องตามจุดประสงค์ทุกแผนการเรียนรู้ และปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

3. แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ตามหลักสูตรการพัฒนาหลักสูตรระยะสั้น เรื่อง คุณธรรมจริยธรรมตามหลักคำสอนของ Luqmanul Hakeem สำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลาง ซึ่งได้จากการสอบถามความพึงพอใจของหลักสูตรในช่วงหลังเรียน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอน คือ 1) ผู้วิจัยนำข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาเอกสารแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรระยะสั้น เรื่อง คุณธรรมจริยธรรมตามหลักคำสอนของ Luqmanul Hakeem ใช้กับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลาง 2) ผู้วิจัยให้กลุ่มเป้าหมายทำแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาของการพัฒนาหลักสูตรระยะสั้นเรื่อง คุณธรรมจริยธรรมเพื่อใช้ในการเรียนการสอนก่อนการอบรม 3) ผู้วิจัยอบรมให้ความรู้ด้วยหลักสูตรการพัฒนาหลักสูตรระยะสั้น เรื่อง คุณธรรมจริยธรรมตามหลักคำสอนของ Luqmanul Hakeem สำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางที่ได้พัฒนาขึ้น 4) ผู้วิจัยให้กลุ่มเป้าหมายทำแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรระยะสั้นเรื่อง คุณธรรมจริยธรรมตามหลักคำสอนของ Luqmanul Hakeem สำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลาง หลังการอบรม 5) ผู้วิจัยบันทึกการปฏิบัติของผู้เรียน 6) ผู้วิจัยให้กลุ่มเป้าหมายตอบแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการอบรมตามหลักสูตรการพัฒนาหลักสูตรระยะสั้นเรื่อง คุณธรรมจริยธรรมตามหลักคำสอนของ Luqmanul Hakeem สำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลาง

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละของประสิทธิภาพของหลักสูตร
2. วิเคราะห์ข้อมูลจากความรู้ความเข้าใจทางการเรียนด้วยค่าที (t-Dependent) โดยใช้สูตร t-Test (Dependent Samples) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545)

3. วิเคราะห์ข้อมูลจากผลการพัฒนาหลักสูตรระยะสั้นเรื่องคุณธรรมจริยธรรมตามหลักคำสอนของ Luqmanul Hakeem สำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลาง โดยประเมินจากคะแนนเฉลี่ยร้อยละ

4. วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อศึกษาความพึงพอใจ

ผลการศึกษา

1. ผลการหาประสิทธิภาพของหลักสูตรระยะสั้น เรื่อง คุณธรรมจริยธรรมตามหลักคำสอนของ Luqmanul Hakeem สำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลาง เท่ากับ 80.37/89.73 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด คือ 80/80

ตารางที่ 1 ผลการหาประสิทธิภาพของหลักสูตรจากการหาค่าคะแนนเฉลี่ยร้อยละระหว่างเรียนและหลังเรียน

ที่	เรื่อง	E ₁	การแปลผล	E ₂	การแปลผล
1	ความรู้พื้นฐานคุณธรรมจริยธรรม	80.40	มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์	89.73	มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์
2	หลักฐานที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมจริยธรรม	80.80	มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์		
3	ความสำคัญของคุณธรรมจริยธรรม	80.20	มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์		
4	หลักฐานที่ใช้คุณธรรมจริยธรรมตามหลักคำสอนของ Lukmanul Hakeem	80.40	มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์		

ที่	เรื่อง	E ₁	การแปลผล	E ₂	การแปลผล
5	หลักการใช้ของ คุณธรรมจริยธรรม	80.00	มีประสิทธิภาพสูง กว่าเกณฑ์		
6	ทักษะ มารยาทและ นิสัยที่ได้จากประวัติ ของ Lukmanul Hakeem	80.40	มีประสิทธิภาพสูง กว่าเกณฑ์		
รวมเฉลี่ย		80.37	มีประสิทธิภาพสูง กว่าเกณฑ์		
E ₁ /E ₂ = 80.37/89.73 การแปลผลมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์					

ที่มา: (ทาบ Tabla, 1962)

2. ผลการหาผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนหลังการใช้หลักสูตรระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งพิจารณาจากคะแนนที่ได้จากการคำนวณมีค่าเท่ากับ 17 ซึ่งมีความมากกว่าค่าที่ได้จากการเปิดตาราง t ที่ t (0.01, 17) ซึ่งมีค่าเท่ากับ 2.566 แสดงว่า การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นสามารถนำไปใช้ให้แก่ผู้เรียนได้

ตารางที่ 2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในการอบรมผู้เรียนที่ใช้หลักสูตรระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน

คนที่	X ₁ (คะแนนเต็ม 30)	X ₂ (คะแนน เต็ม30)	D	D ²	T
1	15	30	15	225	18.46
2	17	30	13	169	

คนที่	X_1 (คะแนนเต็ม 30)	X_2 (คะแนน เต็ม30)	D	D^2	T
3	15	29	14	196	
4	15	27	12	144	
5	17	27	10	100	
6	18	27	9	81	
7	16	27	11	121	
8	15	27	12	144	
9	16	27	11	121	18.46
10	14	26	12	144	
11	15	30	15	225	
12	16	24	8	64	
13	18	27	9	81	
14	18	27	9	81	
15	18	27	9	81	
16	18	27	9	81	
17	15	24	9	81	
18	15	26	11	121	
19	20	25	5	25	
20	15	26	11	121	
21	14	27	13	169	
22	20	30	10	100	
23	15	24	9	81	
24	20	25	5	25	

คนที่	X ₁ (คะแนนเต็ม 30)	X ₂ (คะแนน เต็ม30)	D	D ²	T
25	22	27	5	25	
รวม	417	673	256	2806	

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ที่มา (สุคนธ์ สินธพานนท์, 2551: 225-226)

3. ผลการหาความพึงพอใจของผู้เรียนต่อหลักสูตร พบว่า ความพึงพอใจของผู้เรียนมีต่อการอบรมตามหลักสูตรระยะสั้น เรื่อง คุณธรรมจริยธรรมตามหลักคำสอนของ Luqmanul Hakeem สำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลาง ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.53, S.D. = 0.56)

ตารางที่ 3 ระดับความพึงพอใจของผู้เรียนที่เข้ารับการอบรมหลักสูตรการพัฒนาหลักสูตรระยะสั้น เรื่อง คุณธรรมจริยธรรมตามหลักคำสอนของ Luqmanul Hakeem สำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลาง จำแนกตามรายการประเมิน

ที่	รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
1	การจัดการเรียนรู้มีความหลากหลาย	4.80	0.41	มากที่สุด
2	ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน	4.48	0.59	มากที่สุด
3	การเรียนการสอนเน้นให้ผู้เรียนปฏิบัติจริง	4.68	0.48	มากที่สุด
4	ความเหมาะสมเนื้อหากับเวลา	4.60	0.50	มากที่สุด
5	ความเหมาะสมของสถานที่จัดอบรม	4.52	0.65	มากที่สุด
6	ความพร้อมของเอกสารประกอบการเรียน	4.32	0.63	มากที่สุด
7	เนื้อหาครบถ้วนในทุกกระบวนการเรียนรู้	4.36	0.57	มากที่สุด
8	หลักสูตรมีความเหมาะสมกับผู้เข้าอบรม	4.56	0.58	มากที่สุด

9	ผู้สอนให้คำแนะนำแก่ผู้เรียนอย่างทั่วถึง	4.44	0.58	มากที่สุด
10	ผู้เรียนพอใจในการประเมินของผู้สอน	4.56	0.51	มากที่สุด
เฉลี่ย		4.53	0.56	มากที่สุด

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยการพัฒนาหลักสูตรการพัฒนาหลักสูตรระยะสั้น เรื่อง คุณธรรมจริยธรรมตามหลักคำสอนของ Luqmanul Hakeem สำหรับนักเรียนชั้น อิสลามศึกษาตอนกลาง มีประเด็นอภิปรายแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1

จากการหาประสิทธิภาพของหลักสูตรการพัฒนาหลักสูตรระยะสั้น เรื่อง คุณธรรมจริยธรรมตามหลักคำสอนของ Luqmanul Hakeem สำหรับนักเรียนชั้น อิสลามศึกษาตอนกลาง พบว่า หลักสูตรมีประสิทธิภาพ และมีความถูกต้องในระดับ มาก ผลการทดสอบประสิทธิภาพของหลักสูตร พบว่า มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 โดยประสิทธิภาพที่ได้ คือ 80.37/89.73 ทั้งนี้เนื่องจาก การพัฒนา หลักสูตรในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาความต้องการของผู้เรียนที่มีต่อหลักสูตรอย่างแท้จริง Taba (1962) ได้กล่าวว่า กระบวนการพัฒนาหลักสูตรที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนตามความเชื่อที่ว่าผู้เรียนมีพื้นฐานแตกต่างกันศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวกับหลักสูตร เช่น อุไรรัตน์ ยามาเรียง (2562) ได้วิจัย เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมสำหรับผู้สอนตาติกาในจังหวัดยะลา เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรอิสลามศึกษาระดับสถานศึกษาตามหลักสูตรอิสลามศึกษาพหุอันประจักษ์ยิต ระดับอิสลามศึกษาตอนต้น (อิติดาอียะฮ์) พุทธศักราช 2559 มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ที่ว่าขั้นตอนในการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติจะต้องสร้างความเข้าใจให้ตรงกันมีการวางแผนที่ชัดเจน ทั้งด้านกิจกรรมด้านการให้บริการและการประชาสัมพันธ์ มีการเตรียมการอย่างเป็นระบบ และดำเนินงานตามเวลา ที่วางไว้ทุกขั้นตอน ด้วยการดำเนินการดังกล่าวทำให้ประสิทธิภาพของหลักสูตรการพัฒนาหลักสูตรระยะสั้นเรื่องคุณธรรมจริยธรรมตาม

หลักคำสอนของ Luqmanul Hakeem สำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลาง มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 โดยประสิทธิภาพที่ได้ คือ 80.37/89.73

ตอนที่ 2

2.1 ผลการเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจของผู้เรียนที่เรียนหลักสูตรการพัฒนาหลักสูตรระยะสั้น เรื่อง คุณธรรมจริยธรรมตามหลักคำสอนของ Luqmanul Hakeem สำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลาง พบว่า มีค่าเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้ เนื่องจาก ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดทำแผนจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบตามแนวคิดของ สุนด์ห์ สินธพานนท์ (2551) ที่ว่าการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้มีลำดับขั้นตอนหลัก ๆ คือ วิเคราะห์คำอธิบายรายวิชา วิเคราะห์ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง วิเคราะห์สาระการเรียนรู้ วิเคราะห์กระบวนการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ด้วยการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ค้นพบและสร้างความรู้ด้วยตนเอง การส่งเสริมให้ผู้เรียนได้คิดทำและแสดงออก การส่งเสริมให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์เรียนรู้แบบร่วมมือกับเพื่อน การส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้และปฏิบัติอย่างมีขั้นตอน การส่งเสริมให้ผู้เรียนมีผลงานจากการปฏิบัติ การส่งเสริมให้ผู้เรียนได้นำความรู้ไปใช้ประโยชน์ การส่งเสริมและสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมให้ผู้เรียนมีวินัยมีความรับผิดชอบ และการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมินตนเองในการจัดทำแผนการสอนควรเป็นไปตามขั้นตอน คือ กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ต้องชัดเจน การกำหนดกิจกรรมควรนำไปสู่ผลการเรียนตามวัตถุประสงค์ได้จริง ควรระบุพฤติกรรมนักเรียนและพฤติกรรมครูผู้สอนอย่างชัดเจน ทั้งนี้ เพื่อความสะดวกการเรียนรู้ของนักเรียนสื่อการเรียนการสอนจะต้องคุณค่าและมีความหลากหลาย การวัดผลควรชัดเจนตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ดังนั้น ผู้วิจัยได้ยกร่างแผนการจัดการเรียนรู้ผ่านการตรวจสอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ และนำไปใช้กับผู้เรียนเพื่อสอดคล้องกับการวิจัยพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียนมีความเป็นรูปธรรมมากขึ้น

2.2 ความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อหลักสูตรการพัฒนาหลักสูตรระยะสั้น เรื่อง คุณธรรมจริยธรรมตามหลักคำสอนของ Luqmanul Hakeem สำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลาง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากหลักสูตรอบรมนี้มีความสอดคล้องกับวิถีปฏิบัติและแนวทางการดำเนินชีวิตในชุมชนของผู้เรียน ซึ่งต้องรับผิดชอบร่วมกัน การอบรมส่วนใหญ่จะเป็นการปฏิบัติจริงจากการสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนในการเข้ารับการอบรมทั้ง 3 วัน ผู้เรียนมีความเพลิดเพลินสนุกสนานตลอดการจัดกิจกรรม

สรุปผลการวิจัย

การพัฒนาหลักสูตรระยะสั้น เรื่อง คุณธรรมจริยธรรมตามหลักคำสอนของ Luqmanul Hakeem สำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลาง สรุปผลการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตรระยะสั้น เรื่อง คุณธรรมจริยธรรมตามหลักคำสอนของ Luqmanul Hakeem สำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางเป็นหลักสูตรอบรมปฏิบัติการการจัดการเรียนรู้เน้นการปฏิบัติจริง
2. ความรู้ความเข้าใจของผู้เรียนที่เรียนหลักสูตรการพัฒนาหลักสูตรระยะสั้น เรื่อง คุณธรรมจริยธรรมตามหลักคำสอนของ Luqmanul Hakeem สำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลาง หลังเรียนมีคะแนนสูงกว่าก่อนเรียน มีค่าเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

จากการพัฒนาหลักสูตรระยะสั้น เรื่อง คุณธรรมจริยธรรมตามหลักคำสอนของ Luqmanul Hakeem สำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางและได้นำหลักสูตรไปใช้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การพัฒนาหลักสูตรระยะสั้น เรื่อง คุณธรรมจริยธรรมตามหลักคำสอนของ Luqmanul Hakeem สำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางเป็นหลักสูตรที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของมุสลิมที่ต้องปฏิบัติ ดังนั้น จึงควรนำมาทดลองใช้เพื่อที่จะได้เป็นประโยชน์กับผู้เรียน

1.2 โรงเรียนควรนำหลักสูตรการพัฒนาหลักสูตรระยะสั้น เรื่อง คุณธรรมจริยธรรมตามหลักคำสอนของ Luqmanul Hakeem สำหรับนักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลาง ไปใช้ในการเรียนการสอนและในการอบรมผู้เรียนต่อไป ควรใช้ในกิจกรรมต่าง ๆ ของผู้เรียนและควรใช้เวลาให้ครบตามหลักสูตร

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาและพัฒนาหลักสูตรให้หลากหลายเพื่อให้ให้นักเรียนและชุมชนได้เรียนรู้

2.2 ควรศึกษาและพัฒนาหลักสูตรตามความต้องการของผู้เรียนและชุมชนเพื่อเป็นทางเลือกในพัฒนานิสัย มารยาทที่มีคุณธรรมจริยธรรม

เอกสารอ้างอิง

- Bungatayong, M. (2009). *Student development activities to instill Islamic ethics in students at secondary school private Islamic teaching Yala Educational Service Area Region* [Thesis, Master of Arts]. Prince of Songkhla University.
- Choo dtoh, N. (1997) *Gaan pát-tá-naa lák-sà-nà ní-sǎi taang jà-rí-yá-tam sǎm-ráp dèk bpà tm-má-wai trít-sà-dee, naew kit lée naew bpà-dti-bàt, ná-kon sà-wǎn, kom-piw-dtèr aen gráaf fik*. [Moral and ethical development of students at Satree Nonthaburi School Silpakorn University/Nakhon Pathom].P.N. Printing.

- Chutai Jenjit, P. (2002). *Psychology of teaching and learning, Sermsin Prepress System*. Teaching Psychology. Compact Print.
- Luasmai, N. (2009). *Gaan wí-jai láe pát-tá-naa rôop bàep gaan jàt gít-jà-gam · pèuua srm sâang kun- ná-tam jà-rí-yá-tam · sãm-ràp nák riian rá-dàp bprà-tm sèuk-săa* [Research and development of activities to strengthen morality and ethics for elementary school students]. Chulalongkorn University. DOI : https://doi.nrct.go.th/ListDoi/listDetail?Resolve_Doi=10.14457/CU.the.2009.526
- Sinlarat, P. (2019). *Principles of curriculum and teaching management*. Chulalongkorn University.
- Sinthapanont, S. (2008). *Teaching and learning innovation for youth quality development*. Limited Partnership 9119. Technique Printing.
- Srisa-at, B. (2008). *Fundamentals of Educational Research* (4th ed.). Printing coordinator.
- Srisaark, B. (2003). *Preliminary research* (7th ed). Suwi Richasan.
- Sulong, A. (2018). *Pondok Institutions: A Case Study of Curriculum and Teaching in the Past and Present*. Yala Rajabhat University: Faculty of Education.
- Taba, H. (1962). *Curriculum Development : Theory and Practice*. Harcourt Brace and World.
- Tantirajanawong, S., & Tawisuwan, S. (2009). *Gaan sòng srm kun-ná-tam tée mee · bprà-sit-tí-pâap · gor-rá-nee sèuk-săa glùm dèk · yao-wá-chon láe kâa râat-chá-gaan pâak rát · raai ngaan* [Promotion of existing virtues. Efficiency: A Case Study of a

Child Group Youth and government officials, report].
Department of Religious Affairs Research Report Ministry of
Culture.

Typography, Bangkok P.N. Printing. (1997). Typography, ethical character:
Bangkok P.N. Printing.

Yamareng, U. (2019). *Training curriculum development. For Tadika
teachers in Yala Province The development of an Islamic
education curriculum at the school level according to the
curriculum of Islamic studies of the mosque Early Islamic
Studies.* (Ibtidaiyyah) 2016. Yala Rajabhat University, Faculty of
Education.